

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitruvius Itervm Et Frontinus

Vitruvius

Florentiae, 1513

De aquae inuentionibus. Cap. I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12979

malis, neq; erectio firma, abiq; uires nō poterūt habere concoctionis temperaturam, Item si non terrestri cibo mēbra corpis alātur, deficiētur, & ita à terrenū principii mixtione erunt deserta. Animalia uero si fuerint sine humoris potestate exāguinata & exucta à principiorum liquore interarescant. Igitur diuina mens, quæ proprie necessaria essent gentibus nō cōstituit difficilia & chara, uti sunt margarita, aurū, argentum, ceteraq; quæ nec corpus, nec natura desiderat, sed sine quibus mortalium uita non potest esse tuta, effudit ad manum parata per omnē mundum, itaq; ex his siquid forte desit in corpore spūs, ad restituendum aer assignatus, id præstat. Apparatus autē ad auxilia caloris solis impetus, & ignis inuentus, tutiorem efficit uitam, item terranus fructus escauū præstans copias, superuacuis desideratiōibus alit & nutrit animalia pascendo continenter, Aqua uero nō solum potus, sed infinitas usui præbēdo necessitates gratas (q̄ est gratuita) præstat utilitates, Ex eo etiā qui sacerdotia gerunt moribus ægyptiorum, ostendunt omnes res, è liquoris potestate consistere, itaq; cum hydriam tegunt, quæ ad templum ædemq; casta religione refertur, tunc in terra procumbentes manibus ad cælum sublatis, inuentionibus gratias agūt diuinæ benignitatis.

De aqua inuentionibus.

Caput. I.

Um ergo & à Physicis, & à Philosophis, & ab sacerdotibus iudicatur ex potestate aqua omnes res constare, putauit quoniā in prioribus septem uoluminibus rationes edificior

LIBER

rum sunt exposita, In hoc oportere de inuentiōibus aqua, quasq; habeat in locorum proprietatibus uirtutes, quibusq; rationibus ducatur, & quemadmodū item ea probetur scribere. Est enim maxime necessaria, & ad uitā, & ad delectationes, & ad usum quotidianum. Ea autem facilius erit, si fontes erūt aperti, & fluentes, Sin autem non profluent, quærenda sub terra sunt capita & colligenda, quæ sic erunt experiunda, uti procumbatur in dentes, antequā sol exortus fuerit, in locis quibus erit quærendum, & in terra mento collocato & fulcto prospiciātur ea regiones, Sic enim non errabit excelsius q̄ oporteat uisus, cum erit immotū mentum, Sed ad libratā altitudinem in regionibus certa finitione designabit.

Tunc in quibus locis uidebuntur humores se con-
 crispātes, & in aera surgentes, ibi fodiatur, Nō enim
 in sicco loco hoc signum potest fieri, Item animaduer-
 tendum est quærentibus aquā, quo genere sint loca,
 Certa enim sunt in quibus nascitur, In creta tenuis
 & exilis

& exilis & non alta est copia, ea erit non optimo sa-
 pore, Item sabulone soluto tenuis, sed si inferioribus
 locis inuenietur, ea erit limosa & insuavis. In terra
 autē nigra sudores & sillæ exiles inueniuntur, quæ
 ex hybernis tempestatibus collectæ in spissis & soli-
 dis locis subsidunt, ea habent optimū saporem, Gla-
 rea uero mediocres & non certæ uenæ reperiuntur,
 ea quoq; egregia sunt suauitate, Item sabulone ma-
 sculo, arenaq; & carbunculo certiores, & stabiliores
 sunt, copia, eaq; sunt bono sapore, Rubro saxo & co-
 piosa, & bonæ, si non per interuenia dilabantur, &
 liquefiant, Sub radiabus autem montium, & in sa-
 xis silicibus, uberior, & affluentior, eaq; frigi-
 dior, sunt & salubrior, Campestribus aut fontibus
 salsa, graues, tepida, non suaues, nisi quæ ex
 montibus sub terra submanantes erūpunt in medios
 campos, & ubi sunt arborum umbris contextæ, præ-
 stant montanorum fontium suauitatem. Signa autē
 quibus terrarum generibus suberunt aquæ, præter
 quod supra scriptum est, hæc erunt, si inueniuntur na-
 scentia, tenuis iuncus, salis erratica, alnus, uitex, ha-
 rundo, hederæ, aliaq; quæ eiusmodi sunt, quæ non
 possunt nasci, nec ali per se sine humore, Solent autē
 eadem in lacunis nata esse, quæ fidentes præter reli-
 quū agrum excipiunt aquā ex hymbribus, & agris
 per hyemem, diutiusq; propter capacitatem cōseruāt
 humorem, quibus non est credendum, Sed quibus re-
 gionibus & terris, nō lacunis, ea signa nascuntur nō
 sata, sed naturaliter per se creata, ibi est quærenda,
 In quibus locis ea non significabuntur inuentiones,

LIBER

sic erūt expiūda, Fodiatur quoque uersus locis latis
 ne minus pedes quinq; in eoq; collocetur circiter solis oc
 casum, scaphium æreum, aut plumbeū, aut peluis, ex
 his quæ erit paratum, idq; intrinsecus oleo unguatur,
 ponaturq; inuersum. & summa fossura operiatur ha
 rundinibus, aut fronde, supra terra obruatur, tum
 postero die aperiatur, & si in uase stillæ sudoresq;
 erunt, is locus habebit aquam, Item si uas ex creta fa
 ctum non cœctum in ea fossione, eadem ratione oper
 tum, positum fuerit, si is locus aquam habuerit, cum
 apertum fuerit, uas humidum erit, & etiā dissolue
 tur ab humore, Vellusq; lanæ si collocatum erit in ea
 fossura, in sequenti autem die de eo aqua expressa
 erit, significabit eum locum habere copiam, Non mi
 nus si lucerna concinnata, oleiq; plena, & accensa in
 eo loco operta fuerit collocata, & postero die non erit
 exusta, sed habuerit reliquias olei & ellychnii, ip
 saq; humida inuenietur, indicabit eū locum habere
 aquam, ideo quod omnis tepor ad se ducat humores, Item
 in eo loco ignis si factus fuerit, & percale facta terra,
 & adusta, uaporem nebulosum ex se suscitauerit, is
 locus habebit aquam, Cum hæc ita erūt percontata,
 & quæ suprascripta sunt signa inuenta, tum depri
 mendus est puteus in eo loco, & si caput erit aquæ in
 uentum plures sunt circa fodiendi, & per specus in
 unum locū oēs cōducendi, Hæc autem maxime in mō
 tibus & regionibus septentrionalibus sunt quæren
 da, eo quod in his & suauiora & salubriora, & copio
 siora inueniuntur, auersi enim sunt solis cursui, &
 in his locis primum crebræ sunt arbores & siluose.

ipsiq; montes suas habent umbras obstātes, ut radii solis non directi perueniant ad terram, nec possint humores exsuggere, Interualla quoq; montium maxime recipiunt hymbres, & propter siluarum crebritatem, niues ibi ab umbris arborum, & montium diutius conseruantur, deinde liquata per terræ uenas percolatur, & ita pueniunt ad infimas montium radices, ex quibus profluentes fontium erumpunt fluctus, Campesribus aut locis contrario non possunt haberi copie, quæ & si sint non possunt habere salubritatē, quia solis uehemens impetus, propter nullam obstantiam umbrarum eripit exhauriendo feruens explanitie camporum humorem. & si quæ ibi sunt aquæ apparentes, ex his, quæ est leuissimū tenuissimūq; & subtili salubritate aer auocans dissipat in impetum cœli, quæq; grauissima duræq; & insuaues sunt partes, eæ in fontibus campesribus relinquuntur.

De aqua hymbrium.

Caput. II.

TAq; quæ ex himbribus aqua colligitur salubriores habet uirtutes, eo quod eliguntur ex omnibus fontibus leuissimis subtilibusq; reuinitibus, deinde per aeris exercitationem percolata tempestatibus liquecendo peruenit ad terram, Etiamq; non crebriter in campis confluunt hymbres, sed in montibus, aut ad ipsos montes, ideo quod humores ex terra matutino solis ortu moti, cum sunt egressi in quacumq; partem cœli, sunt proclinati, trahunt aera, deinde cum sunt moti propter uacuitatem loci, post se recipiunt aeris ruentes undas, Aer autem cum ruit erudens quocumq; humorem præuium, spiritus, & impe-

R. ii